

SVENS BIBELOVERSIGT - SALMERNES BOG

Bogens hvem, hvad, hvor:

Salmernes Bog er Bibelens største bog og hører hjemme sammen med Bibelens visdomslitteratur. Som sangbog, er den en samling af skrifter og ikke en bog med begyndelse, handling og slutning.

Dog er den ikke tilfældigt sammensat, den er redigeret og der var en klar mening bag dens femdelte struktur (måske skal den ses, som menneskets tilbedende ekko til læren fra Loven i de fem Mosebøger).

Salmernes Bog er den første bog i den hebraiske bibels tredje sektion – "Kethubim", skrifterne, og navnet Salmerne kom til at kendetegne hele sektionen (Luk 24:44).

Forfatter:

Tre femtedele af salmerne tilskrives en navngiven forfatter og ca. halvdelen af alle salmerne tilskrives David. Hans forfatterskab bekræftes både i GT (2 Sa 22:1; Am 6:5) og NT (Mark 12:35; ApG 2:34; 4:25).

Ud over ham nævnes Moses, Salomo, Heman, Etan, Asaf og Koras sønner. Ifølge jødisk tradition har også Hizkija, Jeremias og Ezra skrevet nogle af salmerne og Ezra anses for den, der samlede bogen i dens nuværende form, som salmebog for det andet tempel.

Tidspunkt:

Med disse forfattere betyder det, at bogen er blevet skrevet over en periode af 1000 år. Fra ca. 1500 f.Kr. af Moses til Ezra ca. 500 f.Kr., men med absolut hovedvægt på Davids tid 1000 f.Kr.

Ligesom alle andre folkeslag har Israel både sunget og digtet, men Israel har som folk specielt sunget til Gud (fx 2 Mos 15; Dom 5). Salmedigtningen var specielt frodig under vækkelsesperioder (David, Hizkija og Ezra), ligesom det er tilfældet i senere kirkehistorie (fx Luther i det 16. årh.

Tyskland og Wesley i det 17. årh. England). Nogle gange, og specielt i Davids tilfælde, refererer salmen til en konkret livssituation, men selv disse salmer er så universelle og tidløse i deres indhold, at de aldrig begrænses til den bestemte situation og tid.

Motiv:

Salmernes Bog fungerer som både salme- og bønnebog. *Salme* på hebraisk er "mizmoor" som indikerer musikalsk ledsagelse og mange af salmerne

refererer til forskellige musikudtryk. Et af menneskets bedste måder at udtrykke følelser på, såvel individuelt som kollektivt, er at synge. Bogens funktion som lovprisning er at gensvare Gud, for alt hvad han betyder for den troende.

Som bønnebog fortæller den Gud, hvordan det er at være menneske, med alle dets glæder og smerter, og hvordan den troende har brug for Guds støtte og omsorg.

Fordi salmerne netop er bibelsk gudsdyrkelse udtrykt i sang, bliver Salmernes Bog også en lærebog, der bliver brugt både i GT, af Jesus og apostlene til at underbygge den Bibelske lære.

Bogens opbygning:

Bog I Salme 1-41 (41 salmer)

1-41 Ifølge verskrifterne er de alle af David undtagen 1; 2; 10; 33 der er anonyme.

Bog II Salme 42-72 (30 Salmer)

42-72 Hovedsagelig salmer af David, men nogle er også af Koras sønnerne.

Bog III Salme 73-89 (17 salmer)

73-89 Især salmer af Asaf, men også af David Salomo og Kora-sønnerne samt nogle anonyme forfattere.

Bog IV Salme 90-106 (17 salmer)

90-106 Bortset fra en enkelt af Moses og et par af David er de alle anonyme.

Bog V – Salme 107-150 (44 salmer)

107-150 Bortset fra en enkelt salme af Salomo består denne del af Davids-salmer og dels af anonyme salmer.

Bogens indhold:

En salme- og bønnebog.

I Salme 1 stilles læseren overfor et decideret valg om at være et menneske, der følger Gud eller som står Gud imod. Valget skal træffes inden bogens skatte bliver lukket op. Salme 146-150 afslutter bogen med en overvældende lovprisning af Gud. Gud der igennem hele bogen har bevist, ikke blot at være Gud, med alt hvad det indebærer af status, højhed og magt, men også har været de troendes støtte og trøster, igennem alt hvad de har gennemgået.

I Salmernes Bog finder man hele det menneskelige følelsesregister som bl.a. omfatter:

Harme	35
Frustration	44
Forvirring	42;73
Dybt, dybt mørke	88
Begejstring	47
Taknemmelighed	100
Stille, sikker tillid	23
Lovprisninger	150
Takkesange	136
Tillidssange	46
Klagesange	137
Anger	51
Bønfoldelse i nød	22

Der er også sange der fejrer

skabelsen	8;104; 139
Israels store frelses- begivenheder	78;105;106
Religiøse	118
Fester	45)
Davidskongen	2;110
Jerusalem	122
Templet	84
Bibelen	19;119
Gudfrygtig visdom	1;49;133

På baggrund af ovenstående oversigt, kaldte Luther salmerne for "små Bibler i Bibelen".

Bog I:

Guds personlige og intime navn "Jahve" Jeg er, dominerer.

Bog II:

Guds officielle navn "Elohim", Gud i flertals form dominerer. Sammenlign Sl 53 med 14 for at se hvordan Jahve bevidst er byttet ud med Elohim.

Bog III:

Jahve (Jeg er) dominerer igen.

Bog IV:

Jahve (Jeg er) dominerer fortsat. 93-100 tyder på at være en mindre selvstændig samling og benævnes Jerusalem lovprisningen.

Bog V:

Jahve (Jeg er) stadig dominerende. 111-118 bliver betegnet som den Egyptiske Hallel og blev sunget i Templet ved de årlige festhøjtider, deraf 113-118

den Store Hallel ved påske (bemærk Matt 26:30). 120-134 betegnes Valfartssange og tyder på at være pilgrims-sange, sunget på vej til og under festerne i Jeru-salem.146-150 benævnt Det evige Hallel afslutter bogen med et lovprisende højdepunkt.

Bogens temaer:

Salmernes Bog blev ikke skrevet som en abstrakt lærebog i teologiske doktriner, det er en salme- og bønnebog for de troende til påkaldelse af Gud i ånd og sandhed. Her kan de få udtrykt alle de følelser, et menneske kan komme ud for i sit liv. Men den lærer alligevel læseren om Guds væsen og virke, ikke på nogen systematisk måde men ved åbenbaringer, levende bekendelser og tilbedelse af Gud.

Salmernes Bog fortæller at bøn og lovsang er vigtige elementer i de troendes personlige og fælles gudsyndyrkelse. Det bekræfter læren om, at menneskets højeste pligt er at elske Gud og ære ham i al evighed.

Israel var verdensberømt for deres lovsang (137), og ned gennem tiderne har Guds menighed altid brugt sange til at stimulere troen. De bringer en varm erfaringsdimension ind i forholdet til Gud frem for blot intellektuel kundskab om læren (1 Sam 2:1-10; Lk 1:46-55, 68-79; 2:29-31; ApG 16:25).

Følelser blev bevidst stimuleret igennem ting som høj musik, store kor, klap, jubelråb og dans, og Bibelen viser at lovsang i al evighed vil være en del af de troendes lovprisning og tilbedelse af Gud (Åb 5:9;15:3).

Selvom Salmerne er skrevet af mennesker, i en hel anden tid og livssituation, formår de til stadighed at stimulere tro, fordi de er personlige og Gudhængive. De udtrykker i ord mange af de samme følelser og længsler som alle troende, i alle tider, har haft. Dette gør, at Salmernes Bog er en af Bibelens mest elskede og læste bøger.

Her bliver følelser udtrykt ærligt og åbent, uden at der er tale om indholdsløs opstemthed, for i dem er det magtpåliggende at følelser og stemning altid underbygges af retfærdig livsførelse. Fællessangen var aldrig religiøs underholdning eller forsøg på magisk liturgi, i lighed med de omkringliggende naturreligioner, men ægte åndelig gudsyndyrkelse.

Derfor har salmerne altid været troværdige modeller på gudfrygtig tilbedelse, og læremæssigt i fuld overensstemmelse med "Loven og profeterne".

I tider hvor de fleste troende var analfabeter og hvor der var få bibler, blev lovsange brugt til at understøtte forkyndelsen af ordet (Ef 5:18-20; Kol 3:16) og udenadslære.

Meget muligt årsagen til de såkaldte alfabet salmer, hvor hver eller hver anden linie, begynder med det næste bogstav i alfabetet (9, 10, 25, 34, 37, 111, 112, 119, 145).

Gud selv og ikke mennesker med deres oplevelser er tyngdekraften i salmerne, men det er en Gud, der har et intimt forhold til sine børn. Hans tilstedeværelse er svaret på de troendes behov (3,27). Selvom han er højt ophøjet og adskilt fra syndere, formår han alligevel at være nærværende (23) og udtrykker sin kærlighed, nåde og retfærd til dem (16,91,51,15,107).

Han er den evige og almægtige, skaberen og oprettholderen af hele universet, og vækker derved ærefrygt og beundring (8,104).

Derudover er han den hellige hersker (29,67,96-99), der ikke i al evighed vil tolerere, at nogen står ham imod (110).

De der fornægter og ignorerer ham, undertrykker hans folk eller misbruger hans skaberværk vil stå overfor ham som den evige dommer. Mens dem der ydmyger sig for ham og påkalder hans navn, får lov til at opleve ham som frelser og omsorgsfuld Herre (16,25,31,2).

Baggrundsinformation:

Poesi har den fordel at være en gennemtænkt konstrueret udtryksform, som udtrykker sig på en meget kort og raffineret måde. Når man derudover sætter digt til musik, får man et meget stærkt middel til at udtrykke dybe følelser. Bibelen er fyldt med digte, både i det historiske og profetiske materiale og specielt i Visdomslitteraturen (bøgerne fra Jobs Bog til Højsangen). Dette fortæller os, at Gud værdsætter et følelsesmæssig forhold til mennesker. Hebraisk poesi underordner form ift. mening og adskiller sig fra vestlig digtform, ved at den hverken bruger rim eller en udbygget metrisk versform.

I stedet for lydmæssige rim, "rimer" den tanker, hvor samme tanke gentager sig i efterfølgende linier. Dette er blevet kaldt for parallelisme.

synonym parallelisme

(linie 2 bekræfter linie 1, Sl.114),

kontrast

(linie 2 står i kontrast til linie 1, Sl.1:6;30:6)

årsag virkning

(linie 2 hviler på linie 1, Sl 22:5;119:121)

udviklende

(linie 2 bygger videre på linie 1 og afslutter den Sl 2:6;19:8-10)

I stedet for versfod opbygget på stavelser og tryk i hver linie, har hebraisk poesi en form for rytmisk balance i ordene.

Disse faktorer indebærer det meget positive, at man kan oversætte Bibelens poesi til andre sprog uden at miste poesiens mening og indhold.

Forfatterens hensigt kommer klart til udtryk og det gør det nemmere at tolke salmen. Flere salmer henviser til forskellige musikudtryk: Navnet på samlingen: fx valfartssange (Sl 120-134); Sang typer:

Salme	(Sl.3 mizmoor)
Bøn	(Sl.17 tefilla)
Miktam	(Sl.16 dyb klagende bøn)
Sang	(Sl 30 shir; Sl 45 shir yedidot – kærlighedssang)
Saksil	(Sl 32 instruktion)
Le-hazkir	(Sl 38 bønfalde)
Lovsang	(Sl 145 tehillah)
Tak	(letodah)
Undervisning	(lelammed)

Noter vedr. musik og instrumenter:

Lamenaseach

(korleder – fx Sl. 77 Jedutun 1 Krøn 16:41).

Sela

(løft op – evt. spil højt el. Gk. overs. diapsalma – dvs. musik mellemspil, Sl.3).

Neginoth

(strenginstrumenter, Sl 4)

Nhilloth

(vindinstrumenter–fløjte, Sl 5)

Alamoth

(kvindestemmer– alt, sopran, Sl 46)

Sheminith

(ottendedel, el. herrestemmer dvs. bas, Sl 6)

Shigajon

(hvirvel—evt. hurtig tempo Melodier)

Alhagittit

(vinpressen, Sl 8)

Almutlab-ben

(sønnens død, Sl.9)

Al-ajjelet-ha-shahar

(morgenrødens hind, Sl 22)

Al-shoshan-ni

(lidelse, Sl 53)

Al-jonat-elem-rehokim

(den stumme due i det fjerne, Sl 56)

Al-tashket

(ødelæg ikke, Sl 57)

Forbandelsessalmer kan godt chokere pga. deres intensitet og bøn om straf over salmistens fjender (55;69;109;137).

Det virker umiddelbart ude af trit med Jesu lære og sindelag (Matt 5:38-48; Luk 23:34).

Men Bibelen fastholder at hele dens lære er en enhed (2 Tim 3:16) og selvom, der er udvikling i teologien i GT ift. NT, og en voksende nuancering fra gruppen til individet; så ophæver Guds ord aldrig det, der er sagt et andet sted (Matt 5:17-18).

I NT er der også stærke udtryk vedr. straf (Matt 23; Gal 1:8-9; Åb 6:10; 19:1-3) og i GT formaner der både til næstekærlighed og kærlighed til fjenden. (2 Mos 23:4-5; 3 Mos 19:17-18).

Disse salmer skal derfor forstås som salmistens reaktion på smerte, som han udtrykte og overgav til Gud, fordi Gud er den eneste der kan udøve en fuldkommen retfærdig dom.

Læg mærke til at salmisten aldrig søger personlig hævn, for det har Gud aldrig tilladt (5 Mos 32:35; Ordsp 20:22; Rom 12:17-21).

Disse salmer skal hjælpe os til at forstå den hellige Guds brændende harme imod uret og ondskab (Sl 5:5-7; Luk 19:45-46; Rom 2:5-6) og salmisten søger at identificere sig med Guds hellige retfærdighed og harme (Ef 4:20).

Det samme gør vi, når vi står Satan imod og beder om Jesu genkomst (Ef 6:10-18; 2 Thess 1:5-8). For retten sejrer først når al ondskab er udryddet.

Bogens sammenhæng med resten af Bibelen:

Selvom Salmerne er klassificeret som visdoms-litteratur, er bogen meget mere end undervisning i visdom. I den findes menneskets gensvar til Gud igennem lovprisning og bøn. Salmernes Bog er digte, og der findes digte flere steder i både GT og NT (1 Sa 2:1-10; Es 12; Luk 2:46-56).

Bogen er tydeligt forbundet med Davids liv med 14 salmer, der direkte henviser til hændelser derfra (fx Sl 3; 7; 51) og de første salmer blev grundmaterialet for tilbedelsen i det første tempel (2 Krøn 5:13). Salmerne forbindes med profeterne, fordi de også skrev i digtform. Fx skrev Moses Sl.90, Jeremias skrev Klagesangene og muligvis også Sl 137. (Se også Jon 2:3-10; Hab 3:12-18).

Salmernes Bog citeres ofte i GT fx 1 Krøn 16:34-35; Sl 106:1; og ud af de 286 direkte citater fra GT i NT er de 116 fra Salmernes Bog. Jesus lærte ud fra Bogen, sang fra den og gjorde dens bønner til sine egne (Matt 22:41-46/ Sl 110; Matt 26:30/ Sl 113-118; Matt 27:46/ Sl 22:1).

Israel var skabt til at være Guds redskab i verden. De blev sat til at eksekvere hans dom under den gamle pagt (Sl 68), men også til at bringe hans åbenbaring (Sl 105) og frelse til verden (Sl 96-98). Salmerne fejrer den dag, hvor Israels Messias (Sl 2; Ef 1:20-23; Fil 2:9-11) vil herske over hele jorden og hvor de nutidige fjender vil stå sammen med Israel i en verdensomspændende alliance under Israels Messias (Sl 47; 67; 87; Åb 7:9-10).

Guds nådefulde tilgivelse til angrende syndere, skaber en fornyet kærlighed hos dem og længsel efter at leve deres liv efter hans vilje (Sl 32; 51).

Denne indstilling at leve i afhængighed af Gud, i "gudsfrygt" og uden kompromis, betegner Bibelen som den ægte visdom (111:10).

Ligesom Jobs Bog giver Salmernes Bog ikke et fuldbyrdet, evangelisk håb om liv efter døden. Dødsriget (*Sheol*) er en kendsgerning, men der findes ikke samme NT klare vished, om at komme hjem til Gud (Sl 6:6; 30:10; 88:10-13 og Luk 23:43, Fil 1:20-23). NT faseinddelte endetidslære, der både forkynder om Guds retfærdige dom over den enkelte efter døden,

og en genoprettelse af universet ved Jesu genkomst, kommer heller ikke klart til udtryk, men der ligger betydninger (Sl 2; 16:10; 49:16; 110) og det er disse som Esajas, Daniel og NT byggede videre på.

Jesus i det Gamle Testamente:

På grundlag af Guds pagt med David i 2 Sam 7, fremstår der i salmerne en klar universel guddommelig Messias-skikkelse (Sl 2;45;-72;89;110), som ikke kan rummes hverken af David, Salomo eller efterfølgerne på tronen.

Selvom Davids jordiske slægt og rige totalt faldt sammen, var der skabt i Israel en forventning om den kommende Messias rige. I Kristi person fik den sin endelige opfyldelse (Matt 22:44; Fil 2:8-11; Åb 22:16).

At være både Davids-konge og ypperstepræst (110:4), var ikke noget der kunne forekomme under Sinai pagten (4 Mos 18:7; 1 Sam 13:7-13; 2 Krøn 26:18). Men i Sl 110 forkyndes der en ny pagts ordning (Hebr 5:4-10; 7:1-28).

I den kombinerer Jesus rollen, både at være Guds fuldkomne slagtoffer og den ypperstepræstelige forbeder (Joh 10:17-18; Hebr 4:15-3), der renser Guds hus og opbygger et åndeligt tempel (Mal 3:1-5; Joh 2:13-22), hvor alle folkeslag kan dyrke Gud (Ef 2:19-22; Åb 21:22-27).

Sl 118 beskriver Jesus som stenen mennesker vragede, men som Gud gjorde til hovedhjørnestenen samt hans triumftog til Jerusalem. Sl 69 beskriver at Messias forrådes. Sl 22 beskriver korsfæstelsen og død. Sl 16 Jesu opstandelsen. Sl 68:18 Kristi himmelfart (Ef 4:8). Sl 110 Jesu evigheds styre.

Bogens mest kendte afsnit:

1;15;24;37;73 2;45;72;110 16;23;25;27; 46;91;115;121 19;119 8;45;90; 104;133;139	Salmer der prædiker guds frygt Messias salmer
18;94;144;149	Salmer der viser tillid til Herren Salmer der fejrer Guds ord
22;86;107;130 32;51 34;40;42; 63;84;122;126 65;67;100;103; 113;118;138; 145;148;150	Salmer der fejrer livet i Guds skaberværk Salmer hvor Gud nedkæmper det onde Salmer når mennesker er i nød Bekendelses og anger salmer
	Længsels salmer
	Lovprisningssalmer